

Onderzoek naar ervaringen en beweegredenen van advocaten 'on hold' in de Herstelregelingen kinderopvangtoeslag

Deel 2 – Resultaten interviews

Onderzoek naar ervaringen en beweegredenen van advocaten 'on hold' in de Herstelregelingen kinderopvangtoeslag

Medio maart 2022 zijn via een *online* enquête 83 advocaten benaderd van wie op een bepaald moment bij de Raad bekend was dat ze zich tijdelijk of permanent *on hold* hadden laten zetten bij de toedeling van HKT-zaken. De resultaten van dit eerste deel van het onderzoek naar ervaringen en beweegredenen van advocaten 'on hold' in de Herstelregelingen kinderopvangtoeslag zijn [hier](#) te vinden.

Aanvullend op de HKT-on hold-enquête die door 63 advocaten is ingevuld, is er met 5 advocaten een aanvullend gesprek gevoerd. Dit is een random selectie uit de 25 advocaten die hadden aangegeven hiertoe bereid te zijn. In deze gesprekken werd doorgevraagd naar de redenen waarom de advocaten zich on hold hadden laten zetten en of ze wellicht te bewegen zouden zijn zich weer beschikbaar te stellen en onder welke voorwaarden zij dit zouden doen.

1. Aantal dossiers

Het aantal dossiers dat elk van deze 5 advocaten onder zich had, varieerde van 4 tot 40 (4, 5, 24, 35, 40). Geen van deze vijf advocaten heeft inmiddels een zaak afgerond. Het verste is een advocaat gekomen die binnenkort een eerste hoorzitting heeft bij de CWS.

2. Redenen 'on hold'

Hoewel de advocaten bij de Raad voor Rechtsbijstand on hold staan, komen er nog wel HKT-zaken bij hen binnen, van cliënten die zich rechtstreeks tot de advocaat wenden. Zij treden dan op als voorkeursadvocaat. Alle advocaten waarmee is gesproken zijn (voorlopig) niet van plan om via de Raad weer nieuwe HKT-zaken aan te nemen. De redenen voor de advocaten om zich bij de Raad *on hold* te laten zetten, vallen uiteen in de volgende hoofdcategorieën:

1. Bewerkelijkheid van HKT-zaken
2. Onwerkbaarheid HKT-procedure
3. Gebrek aan scholing en kennis
4. Complexiteit toevoegingsprocedure Raad

Ad 1. Bewerkelijkheid van HKT-zaken

De advocaten ervaren de HKT-zaken als intensieve zaken. Er is vaker dan gemiddeld het geval is in toevoegingszaken contact met de cliënten vanwege het uitblijven van voortgang en van resultaten. Er wordt in veel gevallen geen dossier aangeleverd. De zaken zijn zeer schrijnend en gedupeerden moeten eindeloos wachten. Hierdoor zijn advocaten vooral bezig met uitleggen aan cliënten waarom het allemaal zo lang duurt.

Advocaten voelen de frustratie van de cliënten over de trage voortgang. Zij dreigen over te stappen naar een andere advocaat die hen dan wél kan helpen. Uiteindelijk doen ze dat dan niet.

"Ik heb pas bij een zaak (van de 4) een dossier. En dat dossier had meer dan 1.000 pagina's."

Bovendien zijn de gedupeerden heel wantrouwend jegens de overheid en willen ze dat alles extra wordt gecontroleerd. De gedupeerde wil vaak geen contact met de Belastingdienst, waardoor de advocaat fungeert als buffer tussen de Belastingdienst en de gedupeerden.

"De burgers hebben geen idee, dus bellen over elk briefje. Ze snappen het vaak niet. Omdat het geen extra geld kost voor de gedupeerden is de drempel om te bellen ook laag."

Aan een aantal van de gedupeerden is wel 30.000 euro uitgekeerd, maar deze mensen willen weten of dit bedrag juist is. Ze willen niet per se méér, maar wel de zekerheid dat het klopt. Daarvoor is er een dossier nodig. Omdat het wantrouwen tegen de overheid zo diep zit, willen de gedupeerden dat de advocaat dit goed uitzoekt, zodat er rust komt en zodat ze verder kunnen. Zowel de gedupeerden als de advocaat willen een zichtbaar eind aan een zaak, dus een duidelijk overzicht van hoe lang het gaat duren.

Advocaten zijn veel tijd kwijt aan

ingebrekestellingen, omdat de Belastingdienst de termijnen nooit haalt, en met het indienen van pro forma-bezwaarschriften en zo nodig het instellen van beroep. Hoewel dit in het belang van de cliënt is, wordt het algemeen belang hierdoor geschaad, omdat hiermee zand in de raderen gestrooid wordt, aldus verwoord door een van de advocaten. Er gaat veel tijd zitten in het bestuderen van het dossier en het bespreken van de zaak met de persoonlijk zaakbehandelaar.

Men vindt het jammer dat HKT-zaken niet vallen onder de EXU-regeling, omdat ze normaalgesproken bij een bewerkelijke zaak wel extra uren kunnen krijgen bovenop het forfait.

Ad 2. Onwerkbaarheid HKT-procedure

HKT-procedures geven advocaten veel stress en weinig werkplezier. Tegelijkertijd weten ze dat gedupeerden moeten worden geholpen. Ze hebben bewondering voor advocaten die er wel vol induiken.

De NOvA vroeg de advocaten de procedures niet te juridiseren en om zich welwillend op te stellen, maar advocaten ervaren dat het nu compleet vastloopt. Het achterliggende idee was dat de overheid zou meedenken vanuit de menselijke maat, maar dit gebeurt volgens de geïnterviewden niet.

Een advocaat geeft aan dat hij niet meer wil meewerken aan HKT-procedures, omdat hij vindt dat zijn werk moet voldoen aan een minimum standaard die hij binnen het huidige systeem niet kan leveren.

"Als iets zo slecht is ingericht dan is er sprake van een fout die organisatorisch en politiek diep in het systeem zit."

Naast de kinderopvangtoeslagproblematiek hebben deze mensen ook bij andere toelagen schade opgelopen. Dit moet de advocaat nu buiten de HKT-procedure houden. Dit voelt heel gekunsteld, omdat men als advocaat eigenlijk alles mee zou willen nemen.

Een advocaat merkt op dat het bij de CWS nu wat sneller lijkt te gaan. Ze geven na aanmelding in eerste instantie zelf aan dat het best een tijdje kan duren, maar dan valt de wachttijd toch nog mee.

Er zijn wachttijden van een jaar, maar de cliënten willen niet wachten. Advocaten willen hun cliënten niet bijstaan zonder dossier en zij komen hierdoor in een spagaat terecht. Doordat ze onder druk worden gezet door hun cliënten zijn ze soms gedwongen om half werk te leveren.

Een advocaat ervaart dat de procedure steeds formeler wordt. Het uitgangspunt was, dat als je iets aannemelijk kunt maken, dat daar dan welwillend naar zou worden gekeken. Dit is niet het geval. Schade moet echt worden aangetoond en gecalculeerd, maar de terugvordering dateert vaak al van erg lang geleden en soms zijn er, bijvoorbeeld na een huisontruiming, veel stukken weg.

De werkzaamheden in HKT-procedures zijn lastig te doseren, omdat de advocaat er geen zicht op heeft wanneer een bepaalde zaak aan de beurt is. Als een advocaat te veel zaken aanneemt dan kan het voorkomen dat er veel vervolgwerk tegelijk moet worden uitgevoerd naast de reguliere dossiers. Veel procedures staan na de intake in de wachtstand. Er is pas weer werk aan de winkel als de persoonlijk zaakbehandelaar zich meldt met de stukken.

Een van de advocaten werkt op een commercieel kantoor. Daar moet geld worden verdiend en als deze advocaat haar omzet niet haalt heeft dat consequenties voor haar persoonlijk.

Wat de advocaten vooral tegenvalt in de procedure is met name de informatievoorziening en het verstrekken van inhoudelijke stukken door de Belastingdienst.

"De dossiers komen niet of niet op tijd, omdat ze achterlopen met het zwartlakken. Dit is vooral om

de privacy van hun eigen medewerkers te beschermen."

Er hoort vanaf het begin van de procedure een volledig dossier beschikbaar te zijn. Dit kan ook via de civiele weg worden afgedwongen, maar dat lijkt, volgens een van de advocaten, nou juist niet de bedoeling.

HKT-zaken blijken frustrerende trajecten met veel vragen van gedupeerden en ingebrekestellingen richting de Belastingdienst.

De ervaring met het samenwerken met de persoonlijk zaakbehandelaar in de beginfase van de procedure is positief.

"De persoonlijk zaakbehandelaars zijn hele aardige, welwillende mensen. Het is maar zeer beperkt wat ze kunnen doen."

Ad 3. Gebrek aan scholing en kennis

Ook al heeft een advocaat voldoende ervaring op het gebied van het bestuursrecht en het socialezekerheidsrecht dan nog heeft men moeite met de HKT-procedure.

"HKT is toch andere koek."

De HKT-procedure was voor alle advocaten helemaal nieuw, het zijn atypische procedures. Iedere advocaat moet nu zelf het wiel uitvinden.

"Ik ben al 20 jaar bestuursrechtadvocaat, maar wat ik nu aantref is ongelofelijk. Uit bestuursrechtelijk oogpunt is dit een zeer afwijkende gang van zaken."

De eerste fase is veelal maatschappelijk werk, maar als men richting de CWS komt dan blijkt de expertise van bijna alle ondervraagde advocaten onvoldoende.

"Als de gedupeerden bij CWS terechtkomen dan wordt het aanpoten. Dan moet de schade worden onderbouwd. De schade in kaart brengen is werk voor schade-experts. Dat heeft niets te maken met het socialezekerheidsrecht, waar mijn expertise ligt."

Een advocaat geeft aan dat ze zich in de steek gelaten voelt door de Raad en de NOvA, doordat ze onvoldoende ondersteuning krijgt. Advocaten moeten erg veel moeite doen om zelf een expert te vinden en in te huren. Als er wordt gevraagd om een lijst met schade-experts die kunnen worden benaderd, dan komt die er niet. Nu is er, volgens een van de advocaten, nauwelijks iets geregeld qua vergoeding voor het inschakelen van experts.

Een advocaat geeft aan dat zij toen ze net was begonnen met HKT-zaken twee informatiebijeenkomsten heeft bijgewoond van de NOvA en de Raad. Ze vond het heel lastig om tijdens de cursus de informatie te duiden, omdat de context nog onbekend voor haar was.

Een van de advocaten geeft aan dat het niveau van de informatievoorziening van de NOvA zwaar onder de maat is. Een advocaat pleit voor een betere informatievoorziening, zodat advocaten met een zekerder gevoel aan de slag kunnen gaan. De Webinars zijn helaas niet interactief, zodat er tussentijds geen vragen kunnen worden gesteld. Deze advocaat zou willen dat de NOvA of de Raad een goede cursus in zouden kopen die op locatie gevolgd kan worden en wil daar best voor betalen en tijd voor vrijmaken. Maar daar moeten dan wel PE-punten tegenover staan.

Uit de interviews blijkt dat advocaten zich zorgen maken over de kennisbeschikbaarheid vanuit de Belastingdienst, de NOvA en de Raad en de kennisoverdracht tussen advocaten. Ze vragen zich af of het wel efficiënt is zoals dat nu gaat. Advocaten die zich voltijds met de commissie CWS en de bezwaaradviescommissies bezig houden, zouden best practices moeten delen. De veelgebruikte app-groep van Eva Gonzalez biedt in zekere mate een platform voor het delen van ervaringen en het uitwisselen van tips.

Het idee om een aantal advocaten op te leiden als superspecialisten die zich full time met HKT bezighouden, biedt geen soelaas, omdat dan het risico bestaat dat als HKT voorbij is deze advocaten geen werk en geen praktijk meer hebben.

Een van de vijf advocaten geeft aan dat zijn expertise wél voldoende is, omdat hij ook een fiscale achtergrond heeft. Hij heeft in het verleden al veel zaken gedaan op dit terrein en hij kent de waarde van diverse soorten schades, zoals inkomensschade. Bovendien heeft hij een collega op kantoor die specialist is op het gebied van het aansprakelijkheidsrecht die hem af en toe helpt bij deze zaken.

Een advocaat verzucht dat ze soms niet weet wat ze met een zaak aan moet. Zij heeft niet de ambitie om zich te specialiseren in HKT. Het kost advocaten enorm veel tijd om zich de HKT-procedure eigen te maken en om te snappen wat er gebeurt. Die tijd wordt niet vergoed. Er zijn ook geen bijscholingsbijeenkomsten waarvoor je PE-punten kunt krijgen. HKT is eigenlijk een apart specialisme. Als een advocaat niet thuis is in de toeslagenmaterie, dan is dit ook nog eens een heel nieuw kader.

Een advocaat geeft aan dat het liefst dit soort zaken minnelijk af te willen doen, zoals in het bestuursrecht vaak gebeurt.

Een advocaat zou normaal gesproken expertise inschakelen, maar hij vraagt zich af wie dat dan bij de HKT-zaken betaalt.

Ad 4. Complexiteit toevoegingsprocedure Raad

Er moet meer duidelijkheid komen bij de toevoeging, met name duidelijkere informatie over de aparte toevoegingen. Hierbij zijn Nieuwsbrieven een nuttig middel. Een van de advocaten vraagt zich af waarom er steeds voor elke handeling een aparte toevoegingen moeten worden aangevraagd en of dit niet gemakkelijker kan.

"Dit maakt haar bedrijfsvoering super onhandig, omdat je voor elk stukje procedure weer een nieuwe toevoeging moet aanvragen. Soms is er sprake van aparte beschikkingen en dan moet je dubbel in bezwaar, waardoor er allerlei vervolgtoevoegingen door elkaar heen gaan lopen."

Een advocaat geeft aan dat ze enorm heeft moeten studeren op de vergoedingssystematiek. Zij heeft de indruk dat ze niet al haar tijd krijgt vergoed. Als voorbeeld geeft ze het in kaart brengen van de schulden voor de commissie Werkelijke Schade. Dit kost veel tijd - vaak bellen en mailen - en ze weet niet of dit onder een vergoeding valt. Het is voor haar een soort black box. Als ze een WIA zaak heeft, weet zij bijvoorbeeld wel wat ze kan verwachten en in welk kader ze het moet zien.

Bij de nieuwe subsidieregeling moet je als advocaat binnen een toevoeging onderscheid maken tussen de verschillende werkzaamheden. Een advocaat geeft aan dat ze er niet gerust op is dat wat zij aanlevert, klopt. Ingebrekestelling en daarop volgende beroep tegen het uitblijven van een beslissing op bezwaar vallen volgens deze advocaat niet onder de HKT-toevoegingen. Toen ze dit aankartte werd er bij de Raad gezegd daarvoor maar een LAT aan te vragen. Maar dan moet er weer een inkomenstoets zijn en dat kon zij niet uitleggen aan haar cliënt. Zij geeft tevens aan dat zij heel erg moest wennen aan de nieuwe ingang en route bij de Raad. Zij veronderstelt dat dit past in de toekomstige ontwikkelingen binnen de gesubsidieerde rechtsbijstand.

Vooraf in de intakefase zijn advocaten veel tijd kwijt. Hiervoor wordt maximaal 10 uur vergoed, maar soms kost dit wel 20 uur. De Raad gaat er teveel vanuit dat het aantal uren zich wel uit middelt: de ene keer gaat de afhandeling van een zaak snel, de andere zaak kost het meer tijd dan forfaitair is vastgesteld. Dat klopt normaalgesproken ook wel, bijvoorbeeld bij Wmo-zaken, maar bij HKT is

er *altijd* meer nodig dan het forfaitaire aantal uren.

Een advocaat vergelijkt de advocaat met de ambtenaar van de Belastingdienst die per zaak 50 uur besteedt aan een dossier.

"Al die uren worden toch ook betaald! Hij gaat dit niet in zijn vrije (onbetaalde) tijd doen. Dit wordt wél van de advocaat verwacht."

Advocaten geven aan er erg blij mee te zijn dat de tarieven onlangs zijn aangepast. Door de aanpassing is nu vergoeding voor elke aparte procedurestap mogelijk. Een advocaat geeft aan dat hij de vergoeding in het begin vrij beperkt vond, maar nu die aangepast is, lijkt het er op dat de vergoeding in orde is. Omdat de hele HKT-route nieuw is, zal dat in de praktijk nog moeten blijken. Een procedure bij CWS kost bijvoorbeeld heel veel tijd, omdat praktische zaken - zoals het in kaart brengen van de schulden - toch bij de advocatuur terechtkomen.

3. Voorwaarden opnieuw aannemen van zaken via de Raad

Hoewel geen van de vijf ondervraagde advocaten (voorlopig) van plan is opnieuw HKT-zaken (via de Raad) aan te nemen, pleiten zij voor wat betreft de lopende procedures voor meer professionele ondersteuning en aanvulling van hun inhoudelijke kennis. Hier zou een aparte opleiding of PE-cursus voor moeten komen.

Daarnaast komt uit de interviews naar voren dat de procedures - zowel ten aanzien van HKT als de bijbehorende toevoegingen - te complex zijn.

Een derde belangrijke vaststelling is dat deze zaken de advocaten te weinig voldoening geven en te veel frustratie over de trage werkwijze van de Belastingdienst. Advocaten voelen stress door het onvermogen om vanwege het uitblijven van de dossiers en hun vaak beperkte inhoudelijke kennis op het

gebied van de HKT-procedure goed werk te leveren en ook doordat zij zich zorgen maken over de planning van de HKT-werkzaamheden in de toekomst.

Afzendinggegevens

Raad voor Rechtsbijstand
Postbus 70503
5021 CD 's-Hertogenbosch
www.rvr.org

© 2022 Kenniscentrum

Raad voor Rechtsbijstand